

II

(Vorbereidende besluiten)

ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Advies inzake de bescherming van de mensenrechten

Het advies van het Comité heeft niet op een bepaald document betrekking.

A. JURIDISCHE GRONDSLAG VAN HET ADVIES

Tijdens zijn op 29 april 1980 gehouden 178e zitting heeft het Comité op voorstel van zijn Bureau besloten, uit eigen beweging een advies inzake voornoemd onderwerp op te stellen.

B. ADVIES VAN HET ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Het Economisch en Sociaal Comité heeft beraadslaagd over zijn advies inzake voornoemd onderwerp tijdens zijn op 10 en 11 december 1980 te Brussel gehouden 184e zitting.

Dit advies luidt als volgt:

HET ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ,

Gezien artikel 20, vierde alinea, van het Reglement van Orde,

Gezien het door de voltallige vergadering op 29 april 1980 op voorstel van zijn Bureau genomen besluit, een advies op te stellen inzake het memorandum betreffende toetreding van de Europese Gemeenschappen tot het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dat door de Commissie op 4 april 1979 is goedgekeurd ⁽¹⁾,

Gezien voornoemd memorandum,

Gezien het informatieve rapport van het subcomité d. d. 5 augustus 1980,

Gezien het door de rapporteur, de heer Williams, voorgelegde rapport,

Gezien de beraadslagingen tijdens de op 10 en 11 december 1980 gehouden 184e zitting (vergadering van 10 december),

BRENGT VOLGEND ADVIES UIT,

dat met 86 stemmen vóór en één stem tegen, bij 21 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Het Economisch en Sociaal Comité sluit zich aan bij de op 5 april 1977 door de Raad, het Parlement en de Commissie gemeenschappelijk afgelegde verklaring en erkent dat het allergrootste belang moet worden gehecht aan „de eerbiediging van de fundamentele rechten, zoals deze met name volgen uit de grondwetten van de Lid-Staten en het Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM)“.

2. Alhoewel de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen geen uitdrukkelijke

⁽¹⁾ Doc. COM (79) 210 def.

bepalingen bevatten die specifiek gericht zijn op de bescherming van de mensenrechten (waarschijnlijk omdat de Verdragen vooral economische integratie tussen de Lid-Staten ten doel hebben), stelt het Economisch en Sociaal Comité vast dat het Europese Hof van Justitie in de loop der jaren een aantal klachten heeft moeten behandelen welke door particulieren werden ingediend omdat naar hun mening een communautaire handeling een grondrecht zou hebben geschonden dat voordien door de constitutie van hun Staat was gewaarborgd. Zulke gevallen zullen zich volgens het Economisch en Sociaal Comité onvermijdelijk van tijd tot tijd voordoen, hoe zorgvuldig de Gemeenschap haar wetgeving ook moge ontwerpen. Het zal niet gebeuren omdat de Gemeenschap bewust in het kader van haar beleid individuele rechten zou willen aantasten, maar omdat geen enkele wetgevende instantie alle gevolgen van haar besluiten kan voorzien en ook niet van te voren kan garanderen dat deze geen inbreuk op de rechten van een individu zullen maken. Het Economisch en Sociaal Comité is inderdaad van mening dat, nu de Gemeenschap in toenemende mate verwickeld raakt in kwesties als bij voorbeeld het vrije verkeer van werknemers en goederen of de sociale problematiek van migrerende werknemers, de communautaire wetgeving wel steeds meer rechtstreeks invloed moet hebben op individuele burgers en hun rechten. Soortgelijke problemen zouden zich steeds vaker met betrekking tot individuele gevallen kunnen voordoen in het kader van het anti-trustbeleid van de Gemeenschap. Het is in het belang van burgers en organisaties overal in de Gemeenschap dat voor allen dezelfde normen inzake rechtsbescherming gelden wanneer er van een mogelijke inbreuk op hun rechten sprake is. Dit zou ook tot de versterking van de Gemeenschap als zodanig kunnen bijdragen. De positie van de Gemeenschap zou er ook sterker door worden indien zij zichzelf zou kunnen verdedigen in Straatsburg, wanneer daar klachten worden gedeponereerd over mogelijke inbreuken op de mensenrechten ten gevolge van communautaire besluiten.

3. Het Economisch en Sociaal Comité heeft er met voldoening kennis van genomen dat het Europese Hof van Justitie in een reeks uitspraken sinds 1969 een indrukwekkende jurisprudentie met betrekking tot rechtshandelingen van de Gemeenschap heeft ontwikkeld en daarbij niet alleen verwezen heeft naar de bepalingen inzake de mensenrechten van de constituties der afzonderlijke Lid-Staten, maar ook naar het EVRM, dat door alle Lid-Staten van de Gemeenschap ondertekend is. Het Economisch en Sociaal Comité hoopt dat het Hof dit werk op doeltreffende wijze zal blijven voortzetten.

4. Het Economisch en Sociaal Comité heeft niettemin met bezorgdheid vernomen dat in sommige Lid-Staten de nationale rechtbanken hebben gesteld dat bij ontbreken van een eigen

communautaire codex van mensenrechten, de grondrechten die in hun nationale constituties verankerd liggen voorrang dienen te hebben boven het secundaire Gemeenschapsrecht. Dit brengt de uniforme toepassing van het communautaire recht in gevaar en vergroot het belang van de toepassing van een gemeenschappelijke codex van fundamentele rechten (zoals het EVRM bij voorbeeld vormt) op het communautaire handelen.

5. Het Economisch en Sociaal Comité heeft een zorgvuldige studie gemaakt van de voorstellen van de Commissie ter versterking van de rechtsbescherming van burgers tegen communautaire voorschriften, welke zijn vervat in haar „Memorandum betreffende toetreding van de Europese Gemeenschappen tot het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden”. Overeenkomstig deze voorstellen zou de Europese Gemeenschap als afzonderlijke verdragsluitende partij tot het EVRM moeten toetreden. Ook heeft het aandacht besteed aan het informatieve rapport van een vroeger subcomité waarin wordt beoogd aan te tonen hoe de voorstellen van de Commissie de in het Economisch en Sociaal Comité vertegenwoordigde belangen zouden kunnen raken. Dit document is als bijlage bij het rapport gevoegd en het Economisch en Sociaal Comité ziet het als een nuttige toelichting op een aantal aspecten van de voorstellen van de Commissie, die meer in het bijzonder het Economisch en Sociaal Comité en de daarin vertegenwoordigde sociaal-economische belangengroeperingen aangaan.

6. Het Economisch en Sociaal Comité juicht het initiatief van de Commissie toe en onderschrijft het voornaamste doel ervan, namelijk zo spoedig mogelijk een gemeenschappelijke, uniforme codex in de gehele Gemeenschap tot stand te brengen, waarin gemeenschappelijke normen worden vastgelegd voor de bescherming van de rechten van burgers wier belangen door communautaire wetgeving geschaad kunnen worden. Het stemt in met de conclusie van het vroegere subcomité (bijlage, § 41, punt 1) dat „deze bescherming niet geheel aan de nationale gerechtelijke instanties en het Europese Hof van Justitie (zou) mogen worden overgelaten zonder dat naar een gemeenschappelijke codex kan worden verwezen”. Dit wordt van steeds groter belang nu de voorschriften van de Gemeenschap meer en meer rechtstreeks het leven van haar burgers beïnvloeden. Zoals genoemd subcomité (bijlage, § 41, punt 3) vaststelde „beseffen burgers en niet-gouvernementele organisaties in de Gemeenschap nog onvoldoende hoezeer de communautaire wetgeving hun fundamentele rechten kan aantasten”; dit neemt echter niet weg dat „de bescherming van deze rechten via de wettelijke organen van de Gemeenschap van steeds groter belang zal worden”.

7. Met betrekking tot het door de Commissie in haar memorandum gedane voorstel, de Gemeenschap tot het EVRM te doen toetreden ter waarborging van de bescherming van de mensenrechten, merkt het Economisch en Sociaal Comité het volgende op:

a) Toetreding tot het EVRM lijkt voor het ogenblik de snelste en beste methode om de fundamentele rechten van de burgers beter te beschermen tegen Gemeenschapsbesluiten. De binnen het Economisch en Sociaal Comité vertegenwoordigde sociaal-economische groeperingen zullen op den duur waarschijnlijk allemaal van een dergelijke bescherming profiteren en zullen er geen van alle negatieve gevolgen van ondervinden.

Het Comité is namelijk van oordeel dat de toetreding van de Gemeenschap tot het EVRM een versterking van de juridische bescherming van individuele belangen tegen rechtshandelingen van de Gemeenschap mogelijk zou maken, vooral indien de Europese burgers het individuele klachtrecht wordt verleend;

b) Bovendien wijst het Comité erop dat juist vanwege het specifieke karakter van de hoofdoelstellingen van de Gemeenschap, die in de eerste plaats het sociaal-economisch belang van de burgers wil bevorderen, de Europese burger uiteraard slechts weinig baat zal hebben bij de in het kader van het EVRM geboden bescherming, aangezien in dit verdrag hoofdzakelijk de burgerlijke en politieke en in onvoldoende mate de sociaal-economische rechten worden gewaarborgd. Verder is het Economisch en Sociaal Comité van oordeel dat de Gemeenschap, onafhankelijk van de toetreding tot het EVRM, onverwijld een eigen codex zou moeten uitwerken, waarin ook de door de Lid-Staten erkende fundamentele sociaal-economische rechten worden opgenomen, die dienen te worden gewaarborgd door de individu het recht te verlenen zich tot het Europese Hof van

Justitie te wenden nadat alle mogelijkheden in eigen land zijn uitgeput;

- c) Ongeacht of de voorstellen van de Commissie zullen worden uitgevoerd, een aparte codex zal worden opgesteld, dan wel tot beide zal worden besloten, zal blijvend grote betekenis moeten worden toegekend aan de verdere ontwikkeling van jurisprudentie betreffende de bescherming van de rechten van het individu die door communautaire voorschriften worden geraakt en aan het vergroten van de doeltreffendheid van die jurisprudentie. De stappen welke daartoe reeds door het Europese Hof van Justitie zijn genomen, worden dan ook van harte toegejuicht.
- d) De beraadslagingen over de toetreding tot het EVRM zullen juridische, politieke en constitutionele moeilijkheden opleveren. Dit behoeft geen verbazing te wekken, gezien het innoverende karakter van de voorstellen. Volgens het Economisch en Sociaal Comité zou geen enkele van deze moeilijkheden echter een onoverkomelijk obstakel hoeven op te leveren voor een regeling die, wanneer zij eenmaal met succes tot stand gebracht is, het internationale aanzien van de Gemeenschap sterk zal verhogen.
- e) Tot die moeilijkheden moet het feit worden gerekend dat in landen met een „dualistisch” rechtsstelsel (zoals het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Denemarken), het EVRM niet automatisch deel van het nationale recht uitmaakt. Dit is geen groter probleem dan veel van de moeilijkheden die zich bij onderhandelingen over andere communautaire regelingen hebben voorgedaan, en het zou ook niet onoverkomelijk moeten zijn. Een andere moeilijkheid is dat niet alle Lid-Staten het individueel klachtrecht hebben aanvaard. Het voorstel van de Commissie zal tot een doeltreffendere bescherming van de rechten van het individu leiden, als het individueel klachtrecht algemeen wordt aanvaard.

Gedaan te Brussel, 10 december 1980.

*De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité*

T. ROSEINGRAVE